

**higher education
& training**

Department:
Higher Education and Training
REPUBLIC OF SOUTH AFRICA

NASIENRIGLYN

NASIONALE SERTIFIKAAT TOERISTEBESTEMMINGS N5

21 NOVEMBER 2019

Hierdie nasienriglyn bestaan uit 16 bladsye.

AFDELING A**VRAAG 1**

1.1	1.1.1	NAMIBIË: Etosha;✓ Ai-Ais en Visrivier-canyon;✓ Kaudom;✓ Namib-Naukluft✓		
	1.1.2	BOTSWANA: Sentrale Kalahari;✓ Makgadikgadi;✓ Moremi;✓ Nxai✓		
	1.1.3	ZIMBABWE: Gonarezhou;✓ Matusadona;✓ Victoria-waterval;✓ Zambezi✓		
	1.1.4	KENIA: Amboseli;✓ Nakurumeer;✓ Masai Mara;✓ Tsavo✓		
	1.1.5	TANZANIË: Manyarameer;✓ Ngorongosa;✓ Serengeti;✓ Tarangire✓		
	1.1.6	UGANDA: Bwindi;✓ Mgahinga;✓ Koningin Elizabeth; ✓ Ruwenzori		
	1.1.7	MALAWI: Kasungu;✓ Lengwe; ✓ Liwonde;✓ Vwasa✓	(5 × 4)	(20)
1.2	1.2.1	Waar		
	1.2.2	Onwaar		
	1.2.3	Waar		
	1.2.4	Onwaar		
	1.2.5	Onwaar		
	1.2.6	Waar		
	1.2.7	Waar		
	1.2.8	Onwaar		
	1.2.9	Waar		
	1.2.10	Onwaar		
	1.2.11	Waar		
	1.2.12	Waar		
	1.2.13	Onwaar		
	1.2.14	Waar		
	1.2.15	Onwaar		
	1.2.16	Onwaar		
	1.2.17	Onwaar		
	1.2.18	Onwaar		
	1.2.19	Waar		
	1.2.20	Waar	(20 × 1)	(20)
				[40]
		TOTAAL AFDELING A:		40

AFDELING B

Kandidate moet VIER van die vyf vrae in hierdie afdeling beantwoord.

VRAAG 2

2.1 AFRIKA-AFDELING

2.1.1	• Zambië • Tanzanië		(2)
2.1.2	• Mosambiek • Malawi • Tanzanië	(Enige 5 × 1)	(2)
2.1.3	• Botswana • Zimbabwe • Mosambiek		(3)
2.1.4	• Namibië • Botswana		(2)
2.1.5	• Zambië • Malawi		(2)
2.1.6	• Namibië • Botswana • Zimbabwe • Zambië • Mosambiek		(5)
2.1.7	Marokko		(1)
2.1.8	• Mosambiek • Zimbabwe		(2)
2.1.9	Kenia		(1)

2.2 AFDELING OOR EILANDE IN INDIESE OSEAAN: MALEDIVE

- 2.2.1 F
- 2.2.2 K
- 2.2.3 P
- 2.2.4 A
- 2.2.5 R
- 2.2.6 B
- 2.2.7 D
- 2.2.8 C
- 2.2.9 O
- 2.2.10 K
- 2.2.11 G
- 2.2.12 H
- 2.2.13 E
- 2.2.14 J
- 2.2.15 W
- 2.2.16 K
- 2.2.17 Q
- 2.2.18 U
- 2.2.19 S
- 2.2.20 N

(20 × 1) (20)
[40]

VRAAG 3**AFRIKA-AFDELING: NAMIBIË OF ZAMBIË OF MAROKKO**

3.1 TANZANIË

- 3.1.1 Berg Meru (1)
- 3.1.2 Manyarameer- nasionale park (1)
- 3.1.3 Die tektoniese plate van die aarde het beweeg toe die kontinente beweeg het, wat 'n diep, vrugbare vallei geskep het. (2)
- 3.1.4 Dit is 'n argeologiese terrein waar fossiele of vroeë mense en hulle gereedskap gevind is. (2)
- 3.1.5 Groot troppe wildebeeste en sebras✓ migreer van die Serengeti-nasionale park in Tanzanië✓ na die Masai Mara in Kenia✓ om kos te kry. Roofdiere soos leeus volg en krokodille lê in die Mara-rivier en wag vir die groot getalle diere om die rivier oor te steek.✓ (4)
- 3.1.6 Gemeng – beide natuurlike en kulturele wêrelderfenisgebied (2)

- 3.1.7 Ngorongoro is 'n uitsonderlik wildryke wildreservaat,✓ geleë in die grootste onoorstroomde kaldera ter wêreld en huisves een van die hoogste konsentrasies van wild in Afrika. Byna elke groot soogdierspesie van Afrika word gereeld op wildbesigtigingstoere in hierdie krater gesien, van die swartrenoster tot die gevlekte hiëna.✓ (2)
- 3.1.8
- Borrie
  - Gemmer
  - Swartpeper
  - Neutmuskaat
  - Kaneel
- (Enige 2 × 1) (2)
- 3.1.9 Ooskus het die beste strande. (1)
- 3.1.10 Stone Town (1)
- 3.1.11 Arabies (1)
- 3.1.12 60 tot 90 minute (1)

OF

3.2 ZAMBIË

- 3.2.1 Karibameer (1)
- 3.2.2 Lochinvar- nasionale park (1)
- 3.2.3
- Zambezi
  - Luangwa
  - Kafue
- (Enige 2 × 1) (2)
- 3.2.4 Livingstone (1)
- 3.2.5 Livingstone (1)
- 3.2.6 Kafue- nasionale park (1)
- 3.2.7 Laer Zambezi- nasionale park (1)
- 3.2.8 Suid-Luangwa-vallei- nasionale park (1)
- 3.2.9 Kasanka- nasionale park (1)
- 3.2.10 Noord-Luangwa- nasionale park (1)
- 3.2.11 Nsumbu- nasionale park (1)

3.2.12	Kabwata- kulturele dorpie	(1)
3.2.13	Lusaka	(1)
3.2.14	Victoria-waterval	(1)
3.2.15	Zambezi-brug	(1)
3.2.16	Zambezi	(1)
3.2.17	Protea Hotel Chingola	(1)
3.2.18	6 uur✓ en 30 minute✓	(2)

OF**3.3 MAROKKO**

3.3.1	D
3.3.2	C
3.3.3	A
3.3.4	E
3.3.5	C
3.3.6	E
3.3.7	F
3.3.8	D✓
3.3.9	E
3.3.10	B
3.3.11	D
3.3.12	F
3.3.13	B
3.3.14	E
3.3.15	A
3.3.16	F
3.3.17	A
3.3.18	E
3.3.19	C
3.3.20	F

(20 × 1) (20)

EN

AFDELING OOR EILANDE IN INDIESE OSEAAN: MAURITIUS of RÉUNION

3.4 MAURITIUS

- 3.4.1 Dinsdae, Donderdae (1)
- 3.4.2 Middagete (1)
- 3.4.3 Tussen Curepipe✓ en Floreal.✓ (2)
- 3.4.4
- Hotel de Ville
  - Botaniese tuin
  - Tamarind-waterval (Enige 2 × 1) (2)
- 3.4.5 Dit is 'n natuurlike meer✓ in 'n krater van 'n uitgewerkte vulkaan.✓ (2)
- 3.4.6 Black River-ravyne is 'n nasionale park.✓ Dit is bergagtig,✓ het pragtige uitsigte van watervalle,✓ woude, bome, plante en voëls.✓ (4)
- 3.4.7 Die Sewekleurgrond ('Seven-coloured Earths') is golwende landskap van 7✓ kontrasterende lae gekleurde duine.✓ Dit is die gevolg van verwering.✓ (3)
- 3.4.8 Chamarel-waterval (1)
- 3.4.9 Curepipe is in die suidelike binneland geleë, halfpad tussen Port Louis✓ en die Plaisance-lughawe, 21 km van elke kant.✓ (2)
- 3.4.10
- Paradis Gholfvakansieoord en Spa
  - Dinarobin Hotel Gholf en Spa
(Enige TWEE gholfvakansieoord- en spahotelle in Le Morné) (2)

OF

3.5 AFDELING OOR EILANDE IN INDIESE OSEAAN: RÉUNION

- 3.5.1 3 uur✓ 50 minute✓ (2)
- 3.5.2 D6 – Interair
UU – Air Austral (2)
- 3.5.3 Saint-Denis de la Reunion (Roland Garros)
RUN (2)
- 3.5.4 'n Groot vulkaniese vallei✓ omring deur berge wat 'n natuurlike amfiteater van omtrent 10 km in deursnee skep✓ (2)
- 3.5.5
- Cirque de Mafate
  - Cirque de Salazie (2)

- 3.5.6 Aan die regterkant (1)
- 3.5.7 Enige EEN voorbeeld van Frans-koloniale argitektuur:
Die Préfecture,✓ die eiland se administratiewe kantoor naby Le Barachois, is 'n aantreklike voormalige gebou van die Frans-Oos-Indiese Compagnie, wat in 1735 gebou is✓
- Monument aux Morts (1923) – ter ere van dié wat in die Eerste Wêreldoorlog gesterf het.
- Musee d' Histoire Naturelle (natuurgeskiedenis museum) – 'n Frans-koloniale gebou, stal uitgestorwe en seldsame spesies in die westelike Indiese Oseaan uit.
- EEN voorbeeld van 'welige tuine':
Jardin de l'Etat,✓ botaniese tuin met 2 000 spesies plante van regoor die wêreld.✓ (2 × 2) (4)
- 3.5.8 • Lux Ile De La Reunion (voorheen Grand Hotel du Lagon)
• Hotel de Recif (2)
- 3.5.9 • Animal tracks
• Islandventures
• Thomsons Holidays (Enige EEN) (1)
- 3.5.10 Hell-Bourg (1)
- 3.5.11 Bergvoetslaan (1)
- [40]**

VRAAG 4**4.1 AFRIKA-AFDELING: NAMIBIË, BOTSWANA, ZIMBABWE, MOSAMBIEK**

- 4.1.1 Botswana
- 4.1.2 Mosambiek
- 4.1.3 Mosambiek
- 4.1.4 Zimbabwe
- 4.1.5 Botswana
- 4.1.6 Mosambiek
- 4.1.7 Namibië
- 4.1.8 Mosambiek
- 4.1.9 Zimbabwe
- 4.1.10 Namibië
- 4.1.11 Namibië
- 4.1.12 Namibië
- 4.1.13 Namibië
- 4.1.14 Zimbabwe
- 4.1.15 Mosambiek
- 4.1.16 Botswana
- 4.1.17 Zimbabwe
- 4.1.18 Mosambiek
- 4.1.19 Botswana
- 4.1.20 Botswana

(20 × 1) (20)

AFDELING OOR EILANDE IN INDIESE OSEAAN: COMORE of SEYCHELLE**4.2 COMORE**

- 4.2.1 Die Comore lê in die Mosambiekkanaal.✓
Ongeveer 400 km oos✓ van Mosambiek se noordelike grens.✓
Ongeveer 600 km wes✓ van die noordelikste punt van
Madagaskar.✓ (5)
- 4.2.2 Grande Comores (1)
- 4.2.3 Moroni (1)
- 4.2.4 Die lughawe is op Grande Comores.✓ 25 km✓ noord✓ van
Moroni. (3)
- 4.2.5 Pragtige strande, ✓ goeie duikplekke,✓ fassinerende mengsel van
Arabiese, Afrika en Franse invloed.✓ Dit is die minste ontwikkel as
'n toeristebestemming van die eilande in die Indiese Oseaan. (3)
- 4.2.6 Arabiese argitektuur✓ uit die 15de en 16de eeu:✓ Moroni-
Arabiese kwartier, moskees, koninklike grafte en fort in Itsandra,
Swahili-Shirazi-styl huise in Mutsamudu op Anjouan.✓ (3)

- 4.2.7
- Berg Karhala✓ – aktiewe vulkaan, stop op en klim in die krater af.✓
  - Niumashuwabaai✓ – broeiplek vir reuseskilpaaie✓
- (2 × 2) (4)

OF

4.2 SEYCHELLE

- 4.2.1 Ongeveer 1 800 km✓ oos van die Afrika-kus van Kenia.✓
Ongeveer 1 100 km✓ noord van die noordelikste punt van Madagaskar✓ en die Comore.✓ (5)
- 4.2.2 Mahé (1)
- 4.2.3 Victoria (1)
- 4.2.4 10 km✓ suidoos✓ van Victoria op Mahé.✓ (3)
- 4.2.5 Ongerepte tropiese paradys, heeltemal afgesonder, wit strande met palmbome omsoom,✓ uitstekende snorkelduikterreine,✓ woude, seldsame voëls en unieke plante, soos die seeklapper ('coco de mer).✓ (3)
- 4.2.6 Britse✓ (was daar in die 17de en 18de eeu) en Franse✓ (1770) invloede, bv. Replika van Londen se Vauxhall Bridge in Victoria.✓ (3)
- 4.2.7
- St Anne Marine- nasionale park✓ – pragtige koraalseelewe✓
  - Vallee de Mai✓ – grootste konsentrasie van seeklapper- en waaierpalms ('talipot palms'), UNESCO-wêrelderfenisgebied.✓
- (2 × 2) (4)
- [40]**

VRAAG 5

AFRIKA-AFDELING: UGANDA/KENIA

5.1 AFRIKA-AFDELING: UGANDA

- 5.1.1 Kampala (1)
- 5.1.2 EBB (1)
- 5.1.3 Die Uganda-museum✓ – uitstallings van tradisionele kultuur, argeologie, geskiedenis, wetenskap en natuurgeskiedenis.✓

Die Kabaka-grafte✓ – op Kasubi-heuwel (Nabulagala). Ligging van Mutesa I se paleis. Dit is 'n tradisionele terrein in 'n stadsgebied. Vier van die laaste konings is begrawe in die reusagtige keëlvormige grasdakhuis wat as Muzibu Azaala Mpanga bekend staan. – UNESCO-wêrelderfenisgebied.✓

Nasionale moskee:

Protestantse en Katolieke katedrale:

Nasionale teater:
(Enige TWEE kulturele besienswaardighede) (2 × 2) (4)
- 5.1.4
- Nkurubameer
  - Nyinabulitwameer
  - Nyabikeremeer
  - Kasendameer (Enige 1 × 1) (1)
- 5.1.5
- Houtsnywerke
  - Batiks
  - Mandjiewerk/vlegwerk
  - Muzumgu-T-hemde
  - Juweliersware (voetringe, armbande, halssnoere)
  - Keramiekware (Enige 2 × 1) (2)
- 5.1.6 Januarie tot Februarie en Junie tot September (1)
- 5.1.7 UT+3 (1)
- 5.1.8 Destinations Uncovered/Intrepid (TV) – GSA 2017. (1)
- 5.1.9 Ugandese sjieling✓ (UGX)✓ (2)
- 5.1.10 Arbeidsdag ('Labour Day')/Martelaarsdag/Helddedag (2)
- 5.1.11 Berg Stanley (5 109 m) (2)
- 5.1.12 30 minute (2)

OF

5.1 KENIA

5.1.1	Nairobi	(1)
5.1.2	NBO	(1)
5.1.3	• Die Nasionale Museum✓ – opsomming van Kenia se geskiedenis vanaf prehistoriese tye.✓ • Die Spoorwegmuseum✓ – geskiedkundige foto's en ou stoomlokomotiewe.✓ • Norfolk Hotel – oudste hotel 1904, beroemde gaste soos Ernest Hemingway en koningin Elizabeth II het daar gebly	(Enige 2 × 2) (4)
5.1.4	• Victoriameer • Naivashameer • Nakurumeer • Bogoriameer • Baringameer • Turkanameer	(Enige 1 × 1) (1)
5.1.5	• Khanga • Kitenga • Kikoi-doeke • Kiondo's • Makonde-houtsneewerk • Juweliersware • Mandjiewerk, sneewerk • Leergoedere	(Enige 2 × 1) (2)
5.1.6	Januarie en Februarie	(1)
5.1.7	UT+3	(1)
5.1.8	• AfricaStay • Ambula Safari and Tours • Rove Africa Islands and Safaris	(Enige 1 × 1) (1)
5.1.9	• Keniaanse sjieling • KES	(2)
5.1.10	Madarakadag	(2)
5.1.11	Berg Kenia✓ 4 986 m✓	(2)
5.1.12	40 minute	(2)

EN

5.2 AFDELING OOR EILANDE IN INDIESE OSEAAN: MADAGASKAR

- 5.2.1 Vanielje
rys, sisal, koffie, naeltjies (1)
- 5.2.2 Ambohimang (1)
- 5.2.3 Die geboorteplek van die Malgassiese staat. Die Fort was 'n belangrike Merinavesting, etlike strukture word met seremonies geassosieer.✓ Die hoofhek is 'n enorme klipskyf – 40 mans is nodig om dit in posisie te rol. Die paleis van koning Andrianamponimerina is die wêrelderfenisgebied.✓ Daar is ook twee houtgeboue in die koninklike kamp, die Tranomanara,✓ ingeslote koninklike grafte met die oorskot van vier koninginne en drie konings.✓ (4)
- 5.2.4 Wanneer 'n mens Ambohimanga besoek, gaan in met jou regtervoet eerste en uit met jou linkervoet eerste. (1)
- 5.2.5 Eiland (1)
- 5.2.6 Nosy Be (1)
- 5.2.7
- Nosy Tanikely
  - Nosy Komba
  - Nosy Saba
- (3)
- 5.2.8
- Ilang-ilang
  - Vanielje
  - Suurpol ('Lemon grass')
  - Patchouli
- (Enige 3 × 1) (3)
- 5.2.9
- Hell-Ville
  - Andoany
- (2)
- 5.2.10 Mont Passot (1)
- 5.2.11 Toamasina (1)
- 5.2.12 Ile St Marie (Nosy Boraha) (1)

[40]

VRAAG 6

AFRIKA-AFDELING: Botswana/Zimbabwe/Mosambiek/Namibië

6.1 NAMIBIË

- 6.1.1 • 'n Woestynplant
• Namibwoestyn (2)
- 6.1.2 Kunenerivier (1)
- 6.1.3 Namib Desert Lodge (1)
- 6.1.4 • Heinitzburg-kasteel
• Sanderburg-kasteel
• Schwerinsburg-kasteel (Enige 1 × 1) (1)
- 6.1.5 • Budget Rent a car
• Europcar
• Tempest Car Hire (Enige 1 × 1) (1)
- 6.1.6 • Herero
• Himba
• Owambo
• San (Enige 2 × 1) (2)
- 6.1.7 Dagligbesparingstyd✓ geld van die eerste Sondag in September tot die eerste Sondag in April.✓ (2)

EN/OF**6.2 BOTSWANA**

- 6.2.1 In die noordweste van die land,✓ naby die grens van Namibië (aan die noorde en die weste)✓ (2)
- 6.2.2 • Federal Air
• King Air Charter
• Swift Flite
• Zenith Air (Enige 2 × 1) (2)
- 6.2.3 Maun- internasionale lughawe (1)
- 6.2.4 1 uur✓ 30 minute✓ (2)
- 6.2.5 7 uur✓✓
Gaborone na Francistown is 5 uur
Gaborone na Maun is 12 uur (2)
- 6.2.6 'n Rivier (1)

6.3 ZIMBABWE

- 6.3.1   • Harare
             • Bulawayo
             • Victoria-waterval (3)
- 6.3.2   • British Airways
             • Suid-Afrikaanse Lugdiens
             • Air Zimbabwe (3)
- 6.3.3   Karibameer (1)
- 6.3.4   • Die Heuwels-kompleks
             • Die Vallei-kompleks
             • Die Groot Omheining (3)

EN/OF**6.4 MOSAMBIEK**

- 6.4.1   • Maputo
             • Beira
             • Vilankulos
             • Pemba (4)
- 6.4.2   • Mandjiewerk
             • Rietmatte
             • Houtsneewerk
             • Maskers
             • Bedrukte lap
             • Leerartikels (Enige 3 × 1) (3)
- 6.4.3   'n Omskepte passasierswa (1)
- 6.4.4   • Suid-Afrikaanse Hoë Kommissariaat
             • Ave Eduardo Mondiane 41, Maputo (2)

EN

6.5 AFDELING OOR EILANDE IN INDIESE OSEAAN: GEMENG

- 6.5.1 Port Louis
- 6.5.2 Indië
- 6.5.3 Seychelle
- 6.5.4 Maledive
- 6.5.5 Maledive-argipel
- 6.5.6 lemurs
- 6.5.7 oos
- 6.5.8 vierde
- 6.5.9 Seychelle
- 6.5.10 suid
- 6.5.11 Réunion
- 6.5.12 Mauritius
- 6.5.13 Seychelle
- 6.5.14 Safiko-musiekfees
- 6.5.15 wes
- 6.5.16 Grande Comores
- 6.5.17 Maledive
- 6.5.18 Steenboks
- 6.5.19 Antananarivo
- 6.5.20 UT +4

(20 × 1) (20)
[40]

TOTAAL AFDELING B: 160
GROOTTOTAAL: 200